

## **MONEY SHOW 2007 1ο CSR FORUM**

20-21 Ιανουαρίου 2007, Hilton, Αθήνα.



access2democracy

### **EKE - Κοινωνική Επιχειρηματικότητα - Εταιρική Φιλανθρωπία Νέες σχέσεις & Νέα μοντέλα**

**Βασίλης Γουλανδρής**  
Γενικός Διευθυντής  
[www.access2democracy.org](http://www.access2democracy.org)



Θα ήθελα να ευχαριστήσω και να συγχαρώ την MEDA Communications για την πρωτοβουλία να οργανώσει αυτό το παράλληλο φόρουμ που είναι πολύ επίκαιρο τώρα στην αρχή του 2007.

Θέλω να μοιραστώ μαζί σας κάποιες σκέψεις - ίσως όχι απόλυτα επεξεργασμένες - αλλά ελπίζω ενδιαφέρουσες για τη συζήτηση μας.

Η ΕΚΕ είναι μια έννοια λίγο-πολύ γνωστή εδώ σε αυτή την αίθουσα αλλά όχι ευρέως ακόμα.

Αυτό είναι γνωστό και από την εξαιρετική έρευνα Κοινωνικό Βαρόμετρο A.S.B.I της MEDA και από άλλες που έχουν γίνει.

Πιστεύω όμως ότι ήδη νέα μοντέλα και έννοιες έχουν μπει δυνατά στο χάρτη και η συζήτηση που εστιάζεται στενά και μόνο στην ΕΚΕ κινδυνεύει να είναι παρωχημένη πριν καλά καλά ξεκινήσει.

Το 2006 ήταν μια χρονιά σταθμός στα θέματα αυτά, που θα τη θυμόμαστε για 2 λόγους.

Την φαινομενική έκρηξη της φιλανθρωπικής δραστηριότητας διεθνώς και την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα που είδε επιτέλους το φως της δημοσιότητας.

**1. Η πρώτη αφορμή** ήταν η δημοσιότητα που πήρε η απόφαση του Bill Gates να αποσυρθεί το 2008 από τη Microsoft για να ασχοληθεί με το ίδρυμα του και η ταυτόχρονη απόφαση του Warren Buffet να δώσει το 85% της περιουσίας του σε φιλανθρωπικά ιδρύματα:

\$44 δις συνολικά, \$31δις στο ίδρυμα του Bill Gates.

Αποτέλεσμα είναι ότι το ίδρυμα Bill & Melinda Gates Foundation προγραμματίζει να δίνει κάθε χρόνο σε φιλανθρωπικούς σκοπούς \$1,5δις και \$3,5 δις από το 2009 και μετά.

Δηλαδή κάθε 4 χρόνια θα δίνει το ισόποσο του κόστους των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας!...κι αυτό μόνο ο συγκεκριμένος οργανισμός.

Κι όμως παρότι εντυπωσιακό, δεν είναι κάτι καινούριο.

Το 2005, μόνο στις ΗΠΑ, δόθηκαν \$260δισ σε φιλανθρωπικούς σκοπούς.

Το Boston College προβλέπει ότι στα επόμενα 55 χρόνια, θα υπάρχει αναδιανομή πλούτου ύψους από \$ 6-25 τρις για φιλανθρωπικούς σκοπούς.

Για τη ιστορία να θυμίσω ότι η Google εφέτος ανακοίνωσε την δημιουργία της δικής της φιλανθρωπικής δραστηριότητας με «προίκα» \$1δισ και πρωτοποριακή νομική μορφή γιατί δεν είναι ίδρυμα με την γνωστή έννοια του όρου αλλά μια κερδοσκοπική οντότητα, στην ουσία ένα venture capital fund.

Άλλοι ακολουθούν από κοντά, όπως ο Michael Bloomberg και ο 3<sup>ος</sup> πλουσιότερος Αμερικανός, ο Sheldon Adelson, που θα χρηματοδοτήσει ένα νέο ίδρυμα με \$4 δισ.

Όλοι αυτοί, ακολουθούν φυσικά τη μακρόχρονη παράδοση κατεστημένων ιδρυμάτων όπως το Ford Foundation, Rockefeller Foundation και Charles Stewart Mott, συνεχίζοντας την κληρονομιά του Andrew Carnegie που ξεκίνησε αυτή την ιστορία από το 1905. Ο Carnegie ως γνωστόν, είχε τη φήμη του πιο σκληρού καπιταλιστή στην ιστορία.

Αξίζει να πούμε επίσης ότι το European Foundation Centre υπολογίζει ότι υπάρχουν πάνω από 200.000 ιδρύματα στην Ευρώπη και το 25% έχουν δημιουργηθεί την τελευταία δεκαετία. Τα 26.000 από αυτά, έχουν κεφάλαια πάνω από €174 δισ και ξοδεύουν πάνω από €51 δισ.

Την ίδια περίοδο, το ίδρυμα Bertelsmann υπολογίζει ότι ο ρυθμός ίδρυσης νέων ιδρυμάτων στη Γερμανία έχει τετραπλασιαστεί φτάνοντας τα 800-900 κάθε χρόνο. Στις ΗΠΑ αντίστοιχα, τα μισά από τα μεγάλα ιδρύματα δημιουργήθηκαν από το 1990 και μετά και το σύνολο των δωρεών αποτελεί το 1% -2% του ΑΕΠ.

Στην Ελλάδα τα ιδρύματα υπολογίζονται σε 500 περίπου ενώ δεν υπάρχουν καθόλου στατιστικά στοιχεία για το τι κάνουν, πόσα δίνουν, πως αναπτύσσονται κλπ, ένα κενό που κάποτε θα πρέπει να καλυφθεί αν θέλουμε να συζητάμε με σοβαρότητα τα θέματα. Ας μη συζητήσουμε για τα 10.000 κληροδοτήματα και τη γνωστή κακοδιαχείριση και έλλειψη ικανοποιητικού θεσμικού πλαισίου που να μπορεί να αξιοποιήσει μία περιουσία που δεν ξέρουμε καν πόση είναι και που πάει.

**2. Ο δεύτερος λόγος** που θα θυμόμαστε το 2006, ήταν η απονομή του βραβείου Νόμπελ Ειρήνης στον Ινδό Muhammad Yunus και την Grameen Bank για την μικροχρηματοδότηση (microfinance). Ο Muhammad Yunus, που αποκαλείται ο «τραπεζίτης των φτωχών», δανείζει μικροποσά σε φτωχούς – κυρίως γυναίκες - για να ξεκινήσουν κάποια δραστηριότητα, χωρίς καμία νομική εγγύηση (collateral) αλλά και με χαμηλά επιτόκια.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το 99% των δανείων αυτών εξυπηρετούνται κανονικά, μια επίδοση αξιοζήλευτη και για τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό, ενώ η τράπεζα είναι κερδοφόρα.

Και ενώ το microfinance είναι μια μόνο έκφραση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, η δραστηριότητα αυτή έχει ήδη γίνει μία νέα μόδα με μιμητές όπως η Citigroup και το συνταξιοδοτικό fund TIAA-CREF που θα επενδύσει πάνω από \$100 εκ τα επόμενα 4 χρόνια στη μικρο-χρηματοδότηση.

Το γεγονός αυτό έριξε τα φώτα της δημοσιότητας σε μια έννοια που μέχρι τώρα ήταν άγνωστη στο ευρύ κοινό, αλλά και στον επιχειρηματικό κόσμο, την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και ο Yunus είναι το αδιαμφισβήτητο πρότυπό της.

Κοινωνικός επιχειρηματίας είναι λοιπόν εκείνος που εφαρμόζει καινοτόμες λύσεις στα πιο σημαντικά κοινωνικά προβλήματα. Είναι επίμονος, φιλόδοξος δημιουργικός, προτείνοντας νέες ιδέες και αλλαγές σε όλα τα επίπεδα. Αξιοποιεί και εφαρμόζει επιχειρηματικές στρατηγικές και τακτικές για να οργανώσει και να διαχειριστεί μία νέα ιδέα, ένας καταλύτης που θα επιφέρει κοινωνική αλλαγή.

Ο Bill Drayton, ο ιδρυτής της Ashoka λέει:

*«Ο κοινωνικός επιχειρηματίας δεν αρκείται στο να χαρίζει ψάρια ή να εκπαιδεύει στο ψάρεμα. Δεν ησυχάζει μέχρι να φέρει επαναστατικές αλλαγές στη βιομηχανία της αλιείας συνολικά».*

Ο Yunus λέει ότι από τη στιγμή που ο κοινωνικός επιχειρηματίας πετύχει να δουλεύει με κέρδος έχει ανέβει σε ένα άλλο επίπεδο με άπειρες δυνατότητες, *«έχει ξεπεράσει τη βαρύτητα της οικονομικής εξάρτησης και είναι έτοιμος για ένα ταξίδι στο διάστημα.....και μπορούμε να τον ονομάσουμε κοινωνικό επιχειρηματία»*

Σήμερα, το MBA του IESE Business School στην Ισπανία, το Saïd Business School του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης και το INSEAD στο Παρίσι εντάσσουν την κοινωνική επιχειρηματικότητα στα προγράμματα τους.

Από την άλλη πλευρά, η εφημερίδα New York Times σε πρόσφατο άρθρο της υποστηρίζει ότι η διαχωριστική γραμμή μεταξύ φιλανθρωπίας και επιχειρηματικότητας «θολώνει» διαρκώς ιδίως με την έλευση νέων δισεκατομμυριούχων οι οποίοι θέτουν καπιταλιστικές μεθόδους στην υπηρεσία της φιλανθρωπίας.

Αυτή η «υβριδική φιλανθρωπία» έχει πολλούς πρωταγωνιστές, τους "philanthropreneurs" όπως πολύ εύστοχα τους ονομάζει:

τον Jeffrey Skoll (πρώην Πρόεδρο του eBay) που έχει δημιουργήσει το Skoll Foundation με προίκα \$90 εκ για να στηρίξει κοινωνικούς επιχειρηματίες; τον Stephen Case συνιδρυτή της AOL ή τον Pierre Omidyar (eBay) που επενδύει στη μικροχρηματοδότηση.

**3.** Είναι προφανές ότι όλα αυτά τα γεγονότα σε μια χρονιά, άλλαξαν τον τρόπο που πολλοί σκεφτόμασταν μέχρι τώρα για τη **σχέση κοινωνίας – επιχειρηματικότητας – καινοτομίας** και φυσικά προκαλεί τον τρόπο που σκεφτόμασταν και για την πολύπαθη ΕΚΕ.

Ο Economist σε ένα προκλητικό κύριο άρθρο του τον Ιανουάριο του 2005, κατηγορήσε τους οπαδούς της ΕΚΕ ότι «δεν καταλαβαίνουν τον καπιταλισμό», ότι η ΕΚΕ είναι «*μία καθαρά καλλωπιστική άσκηση*» και «*μία νίκη των δημοσίων σχέσεων*». Χαρακτηριστικά ανέφερε ότι,

*«Το ανθρώπινο πρόσωπο με το οποίο η ΕΚΕ ντύνει τον καπιταλισμό, φοριέται το πρωί, μουτζουρώνεται στη διάρκεια της ημέρας και ξεπλένεται το βράδυ».*

Το επιχείρημα δεν είναι νέο φυσικά. Η γνωστή ρήση «*The business of business is business*» στοιχειώνει τις συζητήσεις γύρω από την ΕΚΕ.

Είναι ίσως αντίθετο στη κοινή λογική, να επιβραβεύουμε μία επιχείρηση επειδή ο προμηθευτής του δεν απασχολεί παιδιά στη γραμμή παραγωγής. Αν το κάνει είναι επειδή το νομικό πλαίσιο είναι ατελές. Αν μολύνει το περιβάλλον, αυτό γίνεται γιατί κανείς δεν την ελέγχει. Κι αν δεν κάνει εθελοντικά κάτι παραπάνω από όλα αυτά για να βελτιώσει τη φήμη της και το περιβάλλον εργασίας της, τότε μάλλον δεν φροντίζει σωστά τους μετόχους της.

Γι αυτό η φράση του Milton Friedman "*Η κοινωνική ευθύνη της επιχείρησης έγκειται στην αύξηση των κερδών της*" είναι διάσημη: Γιατί έχει την κοινή λογική με το μέρος της.

Από την άλλη, το θέμα περιπλέκεται περισσότερο αν σκεφτούμε ότι ακόμα και το ίδρυμα του Bill Gates κατηγορήθηκε πρόσφατα ότι δεν επενδύει με υπευθυνότητα τα κεφάλαιά του. Την ίδια στιγμή που στη Νιγηρία χρηματοδοτεί εμβολιασμούς σε παιδιά, επενδύει σε εταιρίες και εργοστάσια πετρελαίου που δημιουργούν σοβαρά προβλήματα υγείας στα ίδια αυτά παιδιά. Επίσης κατηγορείται ότι επενδύει σε φαρμακευτικές εταιρίες που περιορίζουν τη διάθεση φαρμάκων στις αναπτυσσόμενες χώρες ενώ η υγεία είναι η πρώτη προτεραιότητα του ιδρύματος διεθνώς. Κατά συνέπεια, η ΕΚΕ αφορά ακόμα και ένα φιλανθρωπικό ίδρυμα.

Η ΕΚΕ στη χώρα μας πολλές φορές ταυτίζεται με τη φιλανθρωπία των επιχειρήσεων, συνήθως από μη κυβερνητικές οργανώσεις που αναζητούν χρηματοδότες. Στην Ελλάδα, πολλές επιχειρήσεις με τη σειρά τους συντηρούν αυτή τη παρανόηση. Το γεγονός ότι δεν έχει γίνει μία συντονισμένη προσπάθεια για ενημέρωση του κοινού συν ότι η ΕΚΕ δεν αντιμετωπίζεται με μία συνολική στρατηγική από πολλές εταιρίες είναι δύο λόγοι για αυτό το έλλειμμα ενημέρωσης.

Η φιλανθρωπική δραστηριότητα όμως δεν μπορεί να αποτελεί στρατηγικό στόχο καμίας επιχείρησης.

Ο γνωστός guru του management, ο Michael Porter που ασχολείται ενεργά με το θέμα της εταιρικής φιλανθρωπίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας εμφανίζεται σκεπτικός για τον φιλανθρωπικό ρόλο της επιχείρησης.

*" Η ανησυχία μου είναι ότι οι εταιρίες αντιδρούν σε πιέσεις παρά ακολουθούν σωστές στρατηγικές...πολλοί επικεφαλής εταιριών δεν είναι σίγουροι ότι τα χρήματά τους ξοδεύονται σωστά. ....δίνοντας χρήματα είναι εύκολο αλλά αν αυτό είναι όλο τότε θα δημιουργηθεί κυνισμός σε μετόχους, στελέχη και υπαλλήλους»*

Πράγματι, τι νόημα έχει αυτή η λογική στην εποχή των philanthropreneurs και των ισχυρών ιδρυμάτων που στο κάτω-κάτω δεν έχουν τις δεσμεύσεις του bottom-line?

Άλλωστε υπάρχουν και άλλοι τρόποι: Στελέχη εκτός των εταιριών τους παίρνουν ήδη νέες πρωτοβουλίες. Η EMpower είναι μία μη κερδοσκοπική οργάνωση που ιδρύθηκε από στελέχη χρηματοοικονομικών υπηρεσιών της Wall Street σε αγορές αναπτυσσόμενων χωρών και στοχεύει να στηρίξει ΜΚΟ, νέους και οικογένειες στις χώρες αυτές κυρίως σε θέματα υγείας, εκπαίδευσης και ανάπτυξης.

Ο γνωστός guru του management Peter Drucker είναι λιγότερο γνωστός στην Ελλάδα για τη δουλειά του στον μη κερδοσκοπικό τομέα που ήταν όμως σημαντική. Είπε λοιπόν ότι,

*«Ο 21<sup>ος</sup> αιώνας θα είναι ο αιώνας της κοινωνικής επιχείρησης. Όσο η οικονομία, το κεφαλαίο και η πληροφορία παγκοσμιοποιούνται, τόσο η έννοια της κοινότητας θα ισχυροποιείται.*

*Και μόνο ο μη κερδοσκοπικός οργανισμός θα είναι αποτελεσματικός, θα εκμεταλλεύεται τις ευκαιρίες, θα κινητοποιεί τοπικούς πόρους και θα λύνει προβλήματα. Έτσι λοιπόν, η ηγεσία, η ικανότητα και το management της κοινωνικής επιχείρησης θα καθορίσει σε μεγάλο βαθμό τις αξίες, το όραμα, τη συνοχή και τη απόδοση της κοινωνίας του 21<sup>ου</sup> αιώνα»*

Πιστεύω ότι η σχέση ΕΚΕ - Κοινωνική Επιχειρηματικότητα - Εταιρική Φιλανθρωπία είναι μια σχέση που πρέπει να μελετηθεί περισσότερο.

Όσο η συζήτηση για την ΕΚΕ μένει εσωστρεφής και άσχετη με τις διεθνείς εξελίξεις τόσο θα μένει χωρίς ουσία, εγκλωβισμένη σε διλήμματα του παρελθόντος.

Και δεν αφορά μόνο την επιχείρηση όπως την ξέραμε μέχρι σήμερα. Αφορά το σύνολο της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας που συνεχώς εμπλουτίζεται με νέα μοντέλα και νέες ιδέες.

Γιατί κλέβοντας το σύνθημα ενός Ινδικού think-tank για την ΕΚΕ, η ΕΚΕ πρέπει να **«entrepreneurship for people - planet – profit»**.

Ευχαριστώ θερμά.